

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه ها

نگاهی اجمالی به اهداف، برنامه ها و دستاوردهای
حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان

مقدمه

«قُلْ إِنَّمَا أَعْظَمُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفِرَادَى..» سبأ، آیه ۴۶

در پرتو پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی ایران، اشتیاق به کسب معرفت، معنویت و حرکت انقلابی، در عرصه‌ی حیات علمی و فرهنگی جامعه دانشگاهی ظاهر شد و این اقبال ضرورت ایجاد مجموعه‌ای برای پرورش عناصر توانمند و دغدغه‌مند در پیش‌برد اهداف انقلاب را فرض می‌نمود. اعتقاد به جامعیت و لزوم حاکمیت اسلام ناب انقلابی و تحقق تمدن نوین اسلامی مطابق نظام فکری حضرت امام خمینی علیه السلام و حضرت امام خامنه‌ای دامنه‌الله و نقش ممتاز دانشگاه به عنوان مبدأ همه تحولات موجب شد تا حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان به عنوان تشکیلاتی مؤثر برای کادرسازی انقلاب اسلامی در نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری دامنه‌الله در دانشگاه‌ها تأسیس شود. بدین منظور تربیت همه‌جانبه دانشگاهیان پیشگام و فعال در تراز انقلاب اسلامی که برای انجام رسالت الهی خود هم‌زمان با تحصیل دروس دانشگاهی به فراگیری علوم اسلامی و کسب مهارت جهاد علمی فرهنگی جهت خدمت خالصانه به دین می‌پردازند، در دستور کار حوزه قرار گرفت تا با ترسیم الگویی از ارزش‌ها و اهداف رهبران حکیم انقلاب اسلامی از انقلاب و نظام اسلامی تا جامعه و تمدن اسلامی در راستای پیگیری آرمان دانشگاه اسلامی گام برداشته و مصداقی از این آیه شریفه باشد:

«وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا»

بقره، آیه ۱۴۳

۱. تعریف:

حوزه علوم اسلامی دانشگاهیان مجموعه‌ای تربیتی آموزشی با رویکرد جهاد علمی فرهنگی، وابسته به نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها میباشد، که با بهره‌گیری از میراث معرفتی، اخلاقی و انقلابی حوزه‌های علمیه مبادرت به تبیین اسلام ناب و تربیت نیروهای مستعد و مؤثر در مسیر اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی می‌نماید.

۲. مأموریت:

«تعلیم و تربیت دانشگاهیان مشتاق و مؤمن به اسلام و انقلاب برپایه نظام اندیشه و علوم اسلامی برای اثرگذاری در عرصه جهاد علمی فرهنگی جهت تحقق اهداف دانشگاه اسلامی و تمدن اسلامی».

۳. اهداف:

۱. تقویت اعتقادی معرفت‌جویان به منظور اثرگذاری آنان در ارتقای حیات معرفتی دانشگاهیان.
۲. تزکیه اخلاقی معرفت‌جویان به منظور اثرگذاری آنان در ارتقای حیات معنوی دانشگاهیان.
۳. رشد انقلابی و بصیرت‌افزایی معرفت‌جویان به منظور اثرگذاری آنان در ارتقای حیات جهادی در عرصه جهاد علمی فرهنگی دانشگاهیان.
۴. ارائه الگویی از نظام معارف دینی و زمینه‌سازی تحقق علم دینی در بستر تربیت حرفه‌ای معرفت‌جویان و تلاش در جهت الگوسازی تربیتی و مدیریتی اسلامی و نفی نظامات سکولار و منحرف.
۵. نخبه‌پروری و سازماندهی شبکه معرفت‌جویان مؤثر و کارآمد به منظور گفتمان‌سازی و جریان‌سازی علمی فرهنگی.
۶. زمینه‌سازی برای تحقق عملی وحدت حوزه و دانشگاه بر اساس سند دانشگاه اسلامی و اساسنامه نهاد.

۴. سیاست‌ها:

۱. توجه به تربیت جامع (معرفتی، معنوی، انقلابی و همه‌جانبه) در تمامی برنامه‌های حوزه.
۲. حاکمیت رویکرد عقلانی بر تمامی ابعاد سه‌گانه‌ی تربیتی و پرهیز از سطحی‌نگری و ظاهرگرایی.
۳. امتدادبخشی برنامه‌ها و خروجی‌های آموزشی در مسیر تحقق جامعه توحیدی و تمدن اسلامی.
۴. تقویت روحیه تکلیف‌مداری و مأموریت‌گرایی در معرفت‌جویان در راستای اولویت‌های نظام و رسالت دانشجویی تر از انقلاب.
۵. اهتمام به تحقق سبک زندگی اسلامی در شئون فردی و اجتماعی معرفت‌جویان.

۶. تقویت آرمان‌گرایی با نگاه به واقعیات در تمام برنامه‌های آموزشی و تربیتی حوزه و پرهیز از محافظه‌کاری.
۷. تعامل سازنده و بهره‌گیری از ظرفیت مجموعه‌های علمی و فرهنگی به خصوص حوزه‌های علمیه و مراکز دانشگاهی پیشرو.
۸. زمینه‌سازی حرکت قرارگاهی در عرصه جهاد علمی فرهنگی با تکیه بر روح جمعی و استفاده از ظرفیت معرفت‌جویان.
۹. حاکمیت مدیریت جهادی، پیشگام، آرمان‌گرا، الگوساز، درون‌زا، گفتمان‌ساز.
۱۰. آموزش تربیت‌محور، نظام‌مند، کارآمد، بصیرت‌آفرین، ولایتمدار و الهام‌گرفته از فرهنگ و سنن اصیل حوزوی.

۵. تاریخچه:

مراحل فعالیت و تکامل حوزه از بدو تأسیس تا کنون را می‌توان به سه دوره تقسیم کرد:

۱. دوره تأسیس و تثبیت از سال (۱۳۷۲ تا ۱۳۸۸):

در این دوره، تعداد ۱۶ مرکز در سطح کشور به صورت نیمه مستقل زیر نظر مسئولان دفاتر نهاد در هر دانشگاه فعالیت می‌نمودند.

۲. دوره توسعه و انسجام از سال (۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳):

در این دوره گستره جغرافیایی حوزه اکثر مراکز استان‌ها را شامل شد و با شکل‌گیری مدیریت متمرکز ستادی تعداد مراکز حوزه به ۳۴ مرکز افزایش یافت.

۳. دوره تعالی و مأموریت‌گرایی از سال (۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶):

در این دوره ضمن افزایش مراکز حوزه به ۴۸ مرکز، مأموریت معرفت‌جویان در عرصه‌های جهاد علمی فرهنگی مورد توجه قرار گرفت و نظام محتوایی تعلیم و تربیت حوزه برای دستیابی به این هدف استقرار یافت.

۶. اهم اقدامات صورت گرفته در دوره تعالی:

الف) ارتقای نقش آفرینی منابع انسانی حوزه:

- ارتقای جایگاه مدیران مراکز از مدیریت آموزشی به مربیان تربیتی و راهبران فکری فرهنگی در عرصه دانشگاه
- ارتقای استادان مراکز از انتقال دهندگان معارف به مربیان شاگردپرور
- ارتقای کارشناسان مراکز از عوامل اجرایی به سردبیران گروه‌های جهاد علمی فرهنگی
- ارتقای معرفت‌جویان به عناصر فعال دارای عرصه خدمت جهادی و عناصر الهام‌بخش و حرکت بخش
- ارتقای سطح حوزه از یک مرکز آموزشی به یک مرکز تربیتی و راهبری فکری فرهنگی در سطح دانشگاه

ب) ارتقای ساختاری نظام آموزشی تربیتی حوزه

۱. انعطاف دوره‌ها متناسب با اقتضائات مخاطبان
۲. همزمانی و ادغام خدمت جهادی با معرفت‌جویی (چرخه‌ی کلاس و زندگی)
۳. تأکید بر مهارت‌آموزی و مهارت‌ورزی
۴. ارتقای کلاس به کارگاه تولید محصول علمی فرهنگی
۵. اتصال فعالیت‌های علمی و جهادی به حوائج حقیقی جامعه
۶. هویت‌سازی گروهی در تمامی فرایندهای تعلّم، ارزیابی و خدمت جهادی
۷. ارتقای الگوی ارزیابی به ارزیابی از توان‌کار بست آموزه‌ها

ج) ارتقای محتوایی نظام آموزشی تربیتی حوزه:

۱. حاکمیت تربیت در تمامی اضلاع و اجزاء نظام در سه بعد تربیت عقلانی، اخلاقی، معنوی و انقلابی
۲. تبیین مأموریت تخصصی دانشگاهیان (مأموریت‌شناسی)
۳. تبیین اهداف و آرمان‌های دانشگاه اسلامی (عرضه‌شناسی)
۴. تبیین معرفتی و مهارتی جهاد علمی و جهاد فرهنگی (روش‌شناسی)
۵. اتخاذ رویکرد موضوع محور، مسأله محور، نظام محور، قاعده محور، بر مبنای قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام و اسلام ناب انقلابی
۶. بهره‌مندی از نظام اندیشه دینی و جریان‌شناسی معارض در اولین سال معرفت‌جویی
۷. بهره‌مندی از مبانی و مهارت‌های جهاد اکبر و رسالت الهی دانشجوی عصر انقلاب اسلامی

۷. معرفی اجمالی دروس اصلی دوره عمومی:

۱) درس نظام اندیشه اسلامی:

این درس با هدف آشنایی با الهیات اجتماعی اسلام و سیر اندیشه اسلامی از توحید و ولایت تا حکومت و تمدن اسلامی با الهام از طرح کلی اندیشه اسلامی رهبر حکیم انقلاب، آثار عرفانی حضرت امام، جهان‌بینی شهید مطهری و معارف قرآن آیت‌الله مصباح طراح‌ی شده و پیگیری انعکاس توحید در متن زندگی انسان و آشنایی با نظامات اخلاقی، تربیتی، فرهنگی، اقتصادی، هنری، سیاسی، حکومتی و تمدنی اسلام را تعقیب می‌کند.

۲) درس نظام اندیشه معارض:

این درس با هدف غرب‌شناسی و معرفی مکاتب نظری و اجتماعی غرب و انعکاس آن در شرق مستخدم و شناخت جریان روشنفکری غرب‌زده و غرب‌گرا، تدوین و با استقبال اساتید و دانشجویان مواجه شده است.

۳) درس جهاد اکبر:

این درس با هدف شناخت مبانی اخلاقی اسلام و برتری مسلک نبی خاتم بر مسالک عرفی و سایر انبیا و راه‌های سلوک فردی و اجتماعی جوان مؤمن انقلابی تدوین شده و با عنایت به لزوم کسب روح جمعی و حرکت کاروانی همگام با سیر معنوی فردی، به ارائه عهدهای جمعی تحت نظر اساتید برجسته اخلاق می‌پردازد.

۴) درس رسالت الهی دانشجوی عصر انقلاب:

این درس با هدف معرفی مبانی جهاد فکری، علمی و فرهنگی برای حفظ و صیانت از انقلاب اسلامی و کسب مهارت‌های لازم برای فعالیت‌های تیسینی و تبلیغی خصوصاً در جهت حوائج دانشگاه و جامعه اسلامی و منویات امام جامعه به صورت کارگاهی ارائه می‌شود و در سال‌های جاری توجه ویژه‌ای به مسأله اقتصاد مقاومتی دارد.

۸. نظام تعلیم و تربیت حوزه:

رسالت الهی دانشجوی انقلابی	جهاد اکبر	نظام اندیشه معارض	نظام اندیشه اسلامی	الف) دوره تربیت عمومی: سطح یک: تربیت دین‌پژوه و فعال فرهنگی (یک ساله)
<p>۱. معارف قرآنی</p> <p>۲. معارف سیره</p> <p>۳. معارف اعتقادی</p> <p>۴. معارف انقلاب</p> <p>۵. معارف خانواده</p> <p>۶. معارف اخلاقی</p> <p>۷. معارف فقهی</p>				<p>ب) دوره‌های تربیت تخصصی:</p> <p>سطح دو: تربیت مربی و مبلغ فرهنگی (دو ساله)</p> <p>سطح سه: تربیت مدیر و راهبر فرهنگی (سه ساله)</p>
<p>۱. علوم انسانی ← مدارس</p> <p>۲. علوم پایه</p> <p>۳. علوم فنی مهندسی</p> <p>۴. علوم پزشکی</p> <p>۵. علوم هنر و معماری</p> <p>۶. علوم کشاورزی و محیط زیست</p>				

۹. حوزه مجازی:

استقبال دانشجویان علاقه مند و مستعد به فراگیری علوم و معارف اسلامی از یک سو و عدم امکان برگزاری کلاس‌های حضوری در بسیاری از دانشگاه‌ها، از سوی دیگر سبب شد تا تمامی دروس در قالب آموزش مجازی ارائه شود. حوزه مجازی تا کنون بالغ بر ۱۰ هزار معرفت جو را در مقاطع مختلف تحت پوشش خود قرار داده است.

۱۰. حوزه اساتید دانشگاه:

نظر به استقبال و مطالبه اساتید دانشگاه جهت فراگیری علوم و معارف اسلامی مراکز ویژه اعضای هیأت علمی و دانشجویان منتخب مقطع دکتری تأسیس و برنامه محتوایی ویژه‌ای توسط مدرسان خبره و مجرب طراحی و ارائه شد.

عناوین دروس حوزه اساتید:	انسان‌شناسی، اخلاق و تربیت، حکمت متعالیه، تفسیر قرآن
مراکز برگزاری دوره اساتید:	تهران، اصفهان، مشهد، شیراز، اردبیل

۱۱. جهاد علمی فرهنگی:

از آن جاکه تبلیغ دین و صیانت از انقلاب و وظیفه عموم مؤمنان اعم از حوزویان و دانشگاهیان است و پیگیری این هدف در پیکره دانشگاهی نیازمند ساز و کار متفاوتی از حوزه‌های علمیه است، برنامه جهاد علمی فرهنگی به عنوان بستر جذب، انگیزش، مهارت‌افزایی، سازماندهی و شبکه‌سازی قرارگاهی مورد توجه و اقدام قرار گرفت که اهم اقدامات صورت گرفته در این زمینه از این قرار است:

- ۱- اجرای برنامه جذب فعال و هدفمند به منظور اصلاح درگاه ورودی حوزه و جذب نیروهای دغدغه‌مند انقلابی
- ۲- تشکیل شورای معرفت‌جویان در کلیه مراکز و بکارگیری فعالان فرهنگی و تشکل‌های دانشجویی در فرایند تصمیم‌سازی حوزه
- ۳- سازماندهی سرمایه انسانی حوزه در قالب گروه‌های جهادی و تشکیل قرارگاه جهاد علمی فرهنگی کشوری
- ۴- مهارت‌افزایی معرفت‌جویان در عرصه‌های مرتبط با دانشگاه اسلامی: آموزش عالی، آموزش و پرورش، فرهنگ، بین الملل، سلامت، هنر و معماری، زن و خانواده، محیط زیست، کشاورزی، دفاع، اقتصاد، سیاسی اجتماعی و ... جهت جانمایی و ساماندهی کادر مورد نیاز انقلاب اسلامی
- ۶- راه‌اندازی مدارس علوم انسانی اسلامی در عرصه‌های: هنر و معماری اسلامی، مدیریت اسلامی، تعلیم و تربیت، اقتصاد اسلامی، حقوق، روانشناسی اسلامی، زن و خانواده، رسانه انقلابی و ...

۱۲. دستاوردهای حوزه:

- ۱- بهره‌مندی از شبکه ۱۵ هزار نفری نخبگان فرهنگی آماده خدمت در عرصه‌های اولویت‌دار انقلاب و بکارگیری هدفمند بخشی از آنان در نهادهای انقلابی و زیرمجموعه‌های نظام
- ۲- بهره‌مندی از ۵۰ مرکز مؤثر، الهام‌بخش و گفتمان‌ساز حوزه در سطح دانشگاه‌ها با رویکرد جهادی و انقلابی
- ۳- بهره‌مندی از نظام منسجم تعلیم و تربیت و امکان ارائه خدمات علمی و فرهنگی در سطح دانشگاه
- ۴- واجد کرسی‌های ثابت هفتگی علمی فرهنگی در سطح مراکز آموزشی کشور (مزیت نسبی حوزه در مقایسه با طرح‌های مقطعی مانند طرح ولایت و طرح ضیافت)
- ۵- بهره‌مندی از چهره‌ای مقبول و مطلوب در میان دانشجویان به دلیل عدم ورود از جایگاه اقتدار و اجبار
- ۶- استقبال اساتید و فرهیختگان دانشگاه و برقراری کرسی‌های علمی منظم هفتگی و ماهانه (مزیت نسبی حوزه در مقایسه با برنامه هم‌اندیشی استادان)
- ۷- مشارکت فعال معرفت‌جویان در اداره مراکز و مدارس حوزه و فرایند تصمیم‌سازی
- ۸- انتقال ارزش‌های اجتماعی، تمدنی و انقلابی از طریق اساتید توانمند در سطح حوزه‌های علمیه کشور

۱۳. چشم‌انداز آتی حوزه:

الف) توسعه کمی:

- ۱- تأسیس مراکز حوزه در تمامی استان‌ها
- ۲- توسعه مراکز ویژه استادان و اعضای هیأت علمی

ب) توسعه کیفی:

- ۱- سرمایه‌گذاری در مراکز راهبردی علمی‌الخصوص دانشگاه‌های تهران
- ۲- تأسیس و توسعه کانون‌ها و مراکز تخصصی در راستای تحقق دانشگاه اسلامی
- ۳- تأسیس مدارس علوم انسانی اسلامی در تمامی رشته‌های مورد نیاز
- ۴- ایجاد ارتباط سازنده و هدفمند با مراکز علمی و حوزه‌های علمیه با هدف ورود در عرصه‌های تخصصی و تولید علم

۱۴. حوزه به روایت آمار:

عنوان	آمار
تعداد مراکز	۴۸ مرکز شامل ۱۲ مرکز در تهران و ۳۶ مرکز سطح کشور
تعداد دانشجویان	۱۰۰۰۰ نفر
تعداد اساتید دانشگاه	۳۷۶ نفر
تعداد کلاس‌های درسی هر هفته	۷۳۰ کلاس
تعداد مدرسین و مبلغین	۴۰۰ نفر
تعداد مربیان و مدیران	۷۰ نفر
تعداد هسته‌های تربیتی	۵۰ هسته
تعداد گروه‌های جهاد فرهنگی	۵۰۰ گروه

۱۵. تاریخ تأسیس مراکز حوزه در سطح کشور:

سال	نام مرکز
۱۳۷۷	فاطمی خواهران و برادران تهران
۱۳۷۹	تبریز، شیراز، کرج و یزد
۱۳۸۰	اراک، زاهدان و مشهد
۱۳۸۳	اصفهان
۱۳۸۴	بندرعباس و کرمانشاه
۱۳۸۷	بابلسر و قزوین
۱۳۸۸	اردبیل، بوشهر، بیرجند، کاشان و سمنان
۱۳۸۹	شریف تهران، علم و صنعت تهران، سبزوار، شاهرود، شهرری، همدان، گرگان و مرکز مجازی حوزه
۱۳۹۰	بابل، قم، الزهرا(س) و شهید بهشتی تهران
۱۳۹۱	دانشگاه تهران، امیرکبیر تهران، صنعتی اصفهان، خرم‌آباد، رفسنجان، زنجان و کرمان
۱۳۹۲	شهید رجایی تهران، علامه طباطبایی تهران، دوره اساتید مراکز مشهد و اصفهان
۱۳۹۳	رسانه(دانشگاه صدا و سیما) تهران، فرهنگیان شهید چمران تهران، اراک (بازگشایی)
۱۳۹۴	شهرکرد، یاسوج، کانون اندیشه اسلامی(دانش آموختگان) تهران، پودمانی تبلیغ خواهران تهران
۱۳۹۵	رشت، بجنورد، زابل، حوزه اساتید و دانشجویان دکتری تهران و شیراز
۱۳۹۶	کوی دانشگاه تهران، جهرم، خوارزمی کرج، مدارس علوم انسانی

